

**Handläggare**  
Johanna Friberg  
Telefon: 08-50826873

**Till**  
Fastighetsnämnden  
2024-10-22

## Remiss av Klimathandlingsplan 2024-2030

Remissvar

### Förslag till beslut

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden förklarar ärendet omedelbart justerat.

### Sammanfattning

Fastighetsnämnden har mottagit Remiss av Klimathandlingsplan 2024-2030 för Stockholms stad. Remisstiden sträcker sig till den 25 oktober 2024.

Stadens Miljöprogram 2030 anger de övergripande klimatmålen för Stockholms klimatomställning. Klimathandlingsplan 2030 är ett styrdokument för Stockholms stads hela organisation som konkretiserar hur de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet ska kunna nås.

Klimathandlingsplan 2030 beskriver att stadens klimatarbete ska ske i fem utpekade omställningsområden som är identifierade utifrån stadens arbetsprocesser och syftar till att åstadkomma den kraftsamling som krävs för att klimatmålen ska kunna nås.

I slutet av handlingsplanen listas cirka 130 åtgärder fördelade på de fem omställningsområdena, som syftar till att bidra till att nå klimatmålen till 2030. Fastighetsnämnden utpekas som huvudansvarig för 19 åtgärder samt delansvarig för ytterligare 22 åtgärder, framförallt inom omställningsområdena *Utveckla ett klimatpositivt energisystem* och *Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart*.

Kontoret ställer sig positiv till förslaget till Klimathandlingsplan 2030 i sin helhet och anser att handlingsplanen utgör en bra grund för stadens fortsatta klimatomställning. Kontoret anser vidare att de

föreslagna åtgärderna är ambitiösa men relevanta för att nå de klimatrelaterade målen i Miljöprogram 2030.

De åtgärder där fastighetsnämnden anges som huvudansvarig eller delansvarig omfattar generellt sett områden eller aktiviteter som kontoret redan arbetar med och handlingsplanens målsättningar stämmer i huvudsak väl överens med kontorets ambitioner.

En av de största utmaningarna i förslaget för fastighetskontorets verksamhet är den kraftigt höjda ambitionsnivån och ökade fokus på att minska de konsumtionsbaserade utsläppen, där de byggande nämnderna och bolagen står för cirka en tredjedel av stadens egna konsumtionsbaserade utsläpp. En omställning till klimatsmarta materialval, konstruktionslösningar och cirkulära arbetsmetoder i byggprojekten kommer att kräva tid för utveckling av nya arbetsätt och rutiner, kompetensutveckling och utbildning, samt påverka alla delar av projektprocessen inklusive projektens budget och tidplan. Det är i dagsläget osäkert hur detta ska hanteras inom kontorets verksamhet, både vad det gäller tillgängliggörande av personalresurser för metodutveckling och kompetensutveckling samt vad gäller tillkommande kostnader för genomförande av projekten.

Utöver detta innebär flera av de föreslagna åtgärderna att kontoret kommer att behöva börja kartlägga klimatpåverkande utsläpp i större omfattning än tidigare samt genomföra klimatanalyser och klimatberäkningar i olika delar av verksamheten samt i enskilda projekt i högre utsträckning än i nuläget. Kontoret vill betona vikten av att man utvecklar ett stadsövergripande metod- och systemstöd för genomförandet av dessa kartläggningar, analyser och beräkningar innan dessa åtgärder blir obligatoriska att genomföra.

## Ärendet

### Bakgrund

Fastighetsnämnden har mottagit Remiss av Klimathandlingsplan 2024-2030 för Stockholms stad. Remisstiden sträcker sig till den 25 oktober 2024.

Stadens Miljöprogram 2030 anger de övergripande klimatmålen för Stockholms klimatomställning. Klimathandlingsplan 2030 är ett styrdokument för Stockholms stads hela organisation som konkretiserar hur de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet ska kunna nås.

Stockholms stad har länge arbetat framgångsrikt med klimatfrågan. Sedan 1990 har utsläppen av växthusgaser från energianvändning och transporter inom Stockholms geografiska yta minskat med cirka 70 procent räknat per invånare. Men stora utmaningar återstår och för att nå de övergripande målen i Miljöprogram 2030 måste utsläppen av växthusgaser inom stadens geografiska område minska kraftigt, samtidigt som koldioxid behöver fångas in och lagras.

Klimathandlingsplan 2030 lägger fast en lokal utsläppsbudget som komplement till miljöprogrammets delmål 2.1 *Ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040*. Budgeten kompletterar klimatmålet genom att beskriva hur mycket utsläpp i koldioxid ekvivalenter (CO<sub>2</sub>e) som totalt får släppas ut på vägen till målet. Stockholms utsläppsbudget 2024–2040 innebär att det maximalt får släppas ut 9 miljoner ton CO<sub>2</sub>e för perioden 2024–2040. Det är en ambitionshöjning jämfört med stadens tidigare klimathandlingsplan.

Både Miljöprogram 2030 och Klimathandlingsplan 2030 ökar även stadens fokus på att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Utsläppen förknippade med konsumtionen är mer än fem gånger större än utsläppen från energianvändning och transporter i Stockholm.

Klimathandlingsplan 2030 beskriver att stadens klimatarbete ska ske i fem utpekade omställningsområden som är identifierade utifrån stadens arbetsprocesser och syftar till att åstadkomma den kraftsamling som krävs för att klimatmålen ska kunna nås. Omställningsområdena beskrivs i varsitt avsnitt och är:

- Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
- Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
- Driva på för hållbara och fossilfria transporter.
- Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart.
- Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

I slutet av handlingsplanen listas cirka 130 åtgärder fördelade på de fem omställningsområdena, som syftar till att bidra till att nå klimatmålen till 2030. För varje åtgärd finns ansvariga nämnder och bolagsstyrelser utpekade. Detta utgör inte en komplett lista över alla åtgärder som behöver genomföras fram till och med 2030 utan nya åtgärder kommer successivt att genereras inom de fem omställningsområdena. Åtgärderna som redovisas i klimathandlingsplanen kommer att hanteras i stadens budget- och uppföljningsprocess, liksom förslag på tillkommande åtgärder.

Av de ca 130 åtgärderna så pekas fastighetsnämnden ut som huvudansvarig för 19 åtgärder samt delansvarig för ytterligare 22 åtgärder, framförallt inom omställningsområdena *Utveckla ett klimatpositivt energisystem* och *Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart*. Samtliga av dessa åtgärder riktar sig dock till flera eller alla nämnder och bolagsstyrelser i staden, fastighetsnämnden står inte som ensam ansvarig för någon åtgärd.

### **Kontorets analys**

Kontoret ställer sig positivt till förslaget till Klimathandlingsplan 2030 i sin helhet och anser att handlingsplanen utgör en bra grund för stadens fortsatta klimatomställning. Kontoret anser vidare att de föreslagna åtgärderna är ambitiösa men relevanta för att nå de klimatrelaterade målen i Miljöprogram 2030.

Det är positivt att förslaget till ny Klimathandlingsplan har utvecklats till ett mer strukturerat och kommunikativt dokument med beskrivande texter sorterade inom fem definierade omställningsområden, samt att åtgärderna har samlats i en gemensam lista som omfattar samtliga åtgärder i samlat format.

Det är även mycket positivt att handlingsplanen omfattar en mångfald av åtgärder av olika karaktär och detaljeringsnivå, samt att flertalet åtgärder uttryckligen handlar om, eller förväntas leda till, ökad samverkan och samarbete mellan olika aktörer inom staden.

De åtgärder där fastighetsnämnden anges som huvudansvarig eller delansvarig omfattar generellt sett områden eller aktiviteter som kontoret redan arbetar med och handlingsplanens målsättningar stämmer i huvudsak väl överens med kontorets ambitioner.

En av de största utmaningarna i förslaget för fastighetskontorets verksamhet är den kraftigt höjda ambitionsnivån och ökade fokus på att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. De byggande nämnderna och bolagen står för cirka en tredjedel av stadens egna konsumtionsbaserade utsläpp och klimatpåverkan från ny- och ombyggnation genom inköp av bygg- och anläggningsentreprenader behöver minska väsentligt för att staden ska nå Miljöprogrammets delmål 2.4 *Halverad klimatpåverkan från konsumtion*. Åtgärder för att uppnå detta delmål beskrivs främst inom omställningsområde 4: *Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart*, samt omställningsområde 5: *Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation*. En omställning till klimatsmarta materialval, konstruktionslösningar och cirkulära

arbetsmetoder i byggprojekten kommer att kräva tid för utveckling av nya arbetssätt och rutiner, kompetensutveckling och utbildning, samt påverka alla delar av projektprocessen inklusive projektens budget och tidplan. Det är i dagsläget osäkert hur detta ska hanteras inom kontorets verksamhet, både vad det gäller tillgängliggörande av personalresurser för metodutveckling och kompetensutveckling samt vad gäller tillkommande kostnader för genomförande av projekten.

Utöver detta innebär flera av de föreslagna åtgärderna att kontoret kommer att behöva börja kartlägga klimatpåverkande utsläpp i större omfattning än tidigare samt genomföra klimatanalyser och klimatberäkningar i olika delar av verksamheten samt i enskilda projekt i högre utsträckning än i nuläget. Det gäller exempelvis åtgärd 4.7 *Utföra klimatanalys vid projektering av bygg- och anläggningsprojekt samt identifiera och genomföra utsläppsminskande åtgärder* samt åtgärd 5.2 *Genomföra kartläggning och redovisning av nämndens utsläpp av växthusgaser från inköp med syfte att ta fram åtgärder för att halvera utsläppen till år 2030*. Kontoret vill betona vikten av att man utvecklar ett stadsövergripande metod- och systemstöd för genomförandet av dessa kartläggningar, analyser och beräkningar, innan dessa åtgärder blir obligatoriska att genomföra.

Förslaget till Klimathandlingsplan 2030 har också ett ökat fokus på klimaträttvisa, vilket beskrivs inom omställningsområde 1: *Agera för en rättvis och inkluderande klimatomställning*. Detta är ett område som även berörs i förslaget till Program för Mänskliga rättigheter och det är naturligtvis viktigt att dessa två styrdokument är samstämmiga med varandra, både utifrån innehåll, målsättningar och hur arbetet ska rapporteras. Mänskliga rättigheter-perspektivet behöver integreras i arbetet med samtliga åtgärder i klimathandlingsplanen och det är viktigt att det genomförs ett kontinuerligt och aktivt arbete med att identifiera potentiella målkonflikter mellan utsläppsminskande åtgärder och målet om en rättvis och inkluderande omställning. Det vore även önskvärt om arbetet med klimaträttvisa kan rapporteras gemensamt för båda dessa styrdokument.

**Fastighetskontoret**  
VerksamhetsstödFleminggatan 4  
Box 8312  
104 20 Stockholm  
Växel 08-508 270 00  
Fax 08-508 27 070  
fastighetskontoret@stockholm.se  
stockholm.se

Avseende åtgärd 2.17b *Sträva efter att minska den relativa energianvändningen i befintliga byggnader och anläggningar med 10 % 2023-2026* så framgår det inte hur denna generella minskning ska fördelas mellan stadens bolag och nämnder. Beroende av denna fördelning kan denna åtgärd potentiellt bli en stor utmaning för kontoret att uppnå. Kontoret vill betona vikten av att staden utgår

från respektive verksamhets förutsättningar så att målsättningen inte blir omöjlig att uppnå.

Kontoret har under många år arbetat aktivt med energi-effektiviseringsåtgärder genom både kontinuerlig driftsoptimering och utveckling av digital styrning samt genom ett systematiskt arbete med att analysera de största energianvändarna med syfte att identifiera och genomföra kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder på kort och lång sikt. Genom detta systematiska arbete har kontoret minskat den relativa energianvändningen i beståndet med cirka 30 % sedan 2018. Kontoret har dock ett unikt fastighetsbestånd med en stor andel äldre och kulturklassade byggnader som inte går att energieffektivisera så att de når de energiklasser som motsvarar nybyggnation. Kontoret har utöver detta även många förvaltningsuppdrag inför planerade större utvecklingsprojekt där det inte är lämpligt eller kostnadseffektivt att genomföra större effektiviseringar, vilket påverkar kontorets totala energianvändning. På grund av detta så är det inte möjligt för kontoret att fortsätta energieffektivisera beståndet i den höga takt som tidigare.

Klimathandlingsplan 2030 kommer på grund av sin höjda ambitionsnivå kräva en ökad intern samverkan och samordning inom staden för att lyckas med målsättningarna för klimatarbetet. Mer resurser kommer att behöva läggas på utveckling av samverkan och kontoret anser att staden i implementering av handlingsplanen bör inkludera resurser för att aktivt stötta och driva detta samverkansarbete över verksamhetsgränserna.

## Slut

## Bilagor

1. Klimathandlingsplan 2030 – En rättvis omställning för ett Stockholm utan globalt klimatavtryck.  
*Remissversion 28 juni 2024*

## **Attesterat av**

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

<b>Namn</b>	<b>Datum</b>
Anders Kindberg, Fastighetsdirektör	2024-10-08
Olga Ekstam, Avdelningschef	2024-10-08